

خوښه نه و په كټ كټ سبى د هرباره په پوره كړنه ... سه ديق سه عید وا ندزی

په وروسته كړنه مندا، په كټ كټ له نړۍ و بهر پرسياريه تپه گوره كاني
خزان. كه ده بټه بنه ماي پټ گه ياندي مړۍ كټ كټ سهر كه وتوو له
داها توودا. نو په وروسته كړنه مندا له كټ كټ گاكاندا به مټ د و
ساي كټ كټ مټه مټه جيا وازه. بهو مانايه په وروسته كړنه مندا له
ټټه ټټه جيا به له ټټه ټټه او و له كټ كټ گاهه كټ كټ ييني و
نهریتخوازدا جيا به له كټ كټ گاهه كټ كټ لبرا و سهر به خټ. به مټ مټ
نو ه مان بيرېچټ مټ د كاني په وروسته كړنه چنه جيا وازبن، دواچار
نامانجي په كه م و كټ تايان نو ه به چنه مندا به په وروسته كړنه كټ است
و دروست گوره بكن. كه كه سیه تپه كټ سهر كه وتوو له داها توودا
هه بټ. كټ كټ (د هرباره په وروسته كړنه) په كټ كټ له وكت بانه په
زربه وردی له باره په وروسته كړنه مندا نو ه د دوت و په يوه ندي
خزان به مندا له قټ ناغه كاني وا ونده كاته وه.

نم كټ به په كټ كټ له وكت بانه په كټ كټ كټ هره گرنگي له ووی
په وروسته كړنه هه به. به تاي به تيش په وروسته كړنه مندا و شوه كاني
مامه كټ كټ له گه مندا هر له قټ ناغي شيره خټ ريه وه كه نټ مه به ساوا
ناوی دهن يين، تا قټ ناغه كاني دواتر. نووسه ري كټ كټ به كه چنه
ديارده په كټ له هه مبر په وروسته كړنه مندا دا وا ونده كاته وه، كه
تاكو نټ ستا له كټ كټ گاهه نهریتپه كاني و كوردستانيشدا، به ټټ گه په كټ
دروستی پټ گه ياندي مندا داده نرټ. كه چي له بنه ه تدا شوه واز كټ
هه به. نووسه نو ه وا ونده كاته وه كه زرجار له ميانه په شويستني
بټ سنوورو نازپټ داني له را ده به دهری مندا له ته مه ني بچووكيدا،
مندا فټري نازكردن و داوا كاري زياترده بټ. كا تټ قټ ناغي منداليش
چنه ټټ ټټ و گوره ده بټ، نو ه داخوازيه كانيش له گه دا، زرجار و
گوره ده بن، به مټ هه مان نو تټ گه يشتنه هه به كه وه چنه له
مندا پيدا هه رشت كټ مه به ستی بټ بټ كراوه، نو ه ده بټ له گوره ييش
به هه مان شوه بټ. كه نه مه شخزانه كاني ووبه ووی گرفت و ناريشه
كټ كټ مټه مټه ده كاته وه. به بټ وای من نم شوه وازه له مامه كټ كټ و
په يوه ندي له گه مندا دا، په كټ كټ له نهریته باو و دياره كاني
كټ مه لگای كوردی.

چونکه له كېمېلگای ئېمېدا به گشتی دایا به كان به ئه ندازه يه ك
 كېرپه كې خېيان خېشده وېت، ته نانه ت له وحي خېشان زیاتر. به ېام
 كاتې هه مان ئه و مندا ېانه گه وره ده بن، ئیدی ئه و نازوس ېزې دانه ش
 ورده ورده كا ېده ېته وه و له هه ندېك كاتدا نهك هه رنام ېنېت، بگره
 باوك و مندا ېه كې به تايبه تيش كو، ده بنه دوژمنی يه كتری و زېرجار
 خو ېنی يه كتریش به ده ستی يه كتری ده ېژن و كار ه ساتی جه رگې دروست
 ده كهن. كه به د ېنیا يیه وه نموونه ی له و ش ېوه يه يه كجار زېره له خېزانی
 كوردی. ېېه نووسه ری كت ېبه كه (ېرته اند ېه سل) جه ت له وه ده كا ته وه
 كه ده ې له ن ېوان نازې دانی له ېاده به ده رو خېشویستنی مندا ې، سنوور ېك
 هه ېت. ناكړ ې له په نای خېشویستنه وه هه رشت ېك مندا ې مه به ستی بوو،
 ېی ج ېبه ج ېبكر ېت. چونكه دوا جار ئه م مندا ېه كه سیه تیه كې
 داخو ازیکه ری له ده رده چ ېت و هاوكات خو ېكې سايك ېل ېژی خراپیش
 ده گر ېت. نووسه ر له م ېوه وه نموونه يه كې به رجه سته د ېنېته وه. كه ئه ویش
 په یوه ندی به كېرپه له وه هه يه كه ئېمه به ساوا ناوی ده به ين.

واته زېرچووك. هه موومان ده زانين له كېمېلگې كوردیدا و ېهنگه له
 كېمېلگاكانی دنياش به و ش ېوه يه ېت، كاتې مندا ېی شیره خېر له لانكه
 ده پ ېچن ياخود ده خه و ېنن، ئه وای لای لایه و لاواندنه وه ی وهك ېگه يه كې
 خه وتن ې به كار د ېنن. به ېام ېرته اند ېه سل، ئه م ش ېوازه به ېگه يه كې
 يه كجار هه ېه ناوده بات. ئه و باس له وه ده كات كه مندا ې كاتې پ ېویستی
 به خه و ېت، ئه وای ده ې ژینگه يه كې له باروگونجاوی ه ېمن و دوور له دهنگه
 دهنگی هه ېت. چونكه له بنه ېه تدا ئه و پ ېویستی به خه وتنه، نهك
 لاواندنه وه ی. پ ېویستی به ئارامیه، نهك ناز هه ېگرتنی. ناب ې خو ېك
 وهك تايبتمه ندیه كې كه سی مندا ې بچسپ ېنن كه خېمان ده مانه و ېت.
 نووسه ری كت ېبه كه، هه رپه یوه ست به و ته مه نه نموونه يه كې ديكه
 د ېنېته وه كه ئه ویش گریانى مندا ېه له و ته مه نه دا.

ېگومان كاتې مندا ې ده گری ېت و ېهنگه به گریانه كې هه م دایباب
 د ېتهنگ بكات و هه میش ئارامیان ت ېكبدات، ئه وای دایك په نا ده باته
 به ر ېگه ی ج ېراو ج ېر ې ژیر كرده وه ی. به مه ش ېه ېه وه ی هه ستی پ ې
 بكات، خو ېك لای مندا ې دروست ده كات كه ئه ویش له به رامبه ر گریان
 شت ېكې پ ېده در ېت. ېېه كاتې ساواكه ده زان ېت ئه وه ی ده يه و ېت به
 گریان ېی مه یسه ر ده ېت، ئه وای گریان ده كاته چه كې به ه ېزی ده ستی
 خې ې ج ېبه ج ېكردنی داواكانی. كاتې گه وره ش ده بن و داواكارى ديكه يان
 ده ېت و خېزانه كانیش به ش ېوه يه كې ديكه وه ېامیان ده ده نه وه، ئه وای
 ده كه ونه بارود ېخ ېكې ده روونی خراپه وه كه ئاسه وار ېكې نادروست
 له سه ركه سیه تیان ج ېد ېت. به ېام ئه گه ر مندا ېه كه هه رگريا وهه ستی

کرد ماندوو ده بـت، ئیدی بـخـی بـده نگ ده بـت. به تایبه تیش که ئه مندایه هیچ نه خـشییه کی نه بـت. نابـ ئه وه نده سـز بدرـته مندای وهـ بوو که شوشه لـبـت. چونکه ئه تاهه تایه هرله قـ ناغی مندای نامـنـته وه، گه وره ده بـت. که گه وره ش بوو، ناکر به هه مان شـوهی مندای بـی بـوانرـت و هر هه مووداواکانی جـیه جـبکرـن. بابه تـکی دیکه یه یوه ست به مندای که نووسه ئامازه ی پـ ده کات ئه ویش ترسه. واته کاتـ مندای بهـه ی هه رشتـکه وه بـت به رجه سته یا خود نا به رجه سته یی ده ترسـت.

به بـوای نووسه، زـر جار گه وره کان ده بنه هـکاری قوـبوونه وهی ئه و ترسه لای مندای و دـخـکی ده روونی پـله ترس و دوودـپیان بـ دروست ده کهن. زـر ئاساییه مندای وهـ هر مرـقـکی دیکه بترسـت. بهـام نابـ ئه و ترسه ببـته فـبیاو هرله سهره تاوه مندای تـکبشکـنـ و تاهه تایه به ترس گـشکرـت. یه کـلـه و گایانه ی که ده شـ ترس له ده روونی مندای دوور بخاته وه ئه وه یه که خودی گه وره کان نابـ بترسن. خـ ئه گه ر نه شیان توانی زـابـن به سهرئو ترسه دا، ئه و به لایه نی که مه وه ده بـ هه و بـدهن ئه و ترسه بهـوویانه وه دیارنه بـت. بـ ئه وهی مندای که هه ست نه کات که تـده ترسـی. ئه و کات ترس وهـ هر دـخـکی دیکه ی ده روونی مرـقه کان ده بینـت که زـرجار بهـه ی وودا و که وه یا خود بهر که وته یه که وه دروست ده بـت. وهـ کاتـ گه وره کان به ئه ندازه یه کی زـرله به رده م مندای که کانیا ندا ده ترسـن، ئیدی ئه و انیش هه ست به جـرـکـله ترس و دـهـاوکـ ده کهن. نووسه به رده وام ده بـت له شـوازه کانی پهروه رده کردنی مندای که ئه به پهروه رده ی مـدـرن له به رامبه ر پهروه رده ی کلاسیک وـنای ده کات. بـ ئه م مه به سته ش له سه ر خووه کانی مندای وتـوانینی بـ ده وره به رده وه ستـت. بـرتـاند هـسل، باس له وه ده کات که مندایان ئاره زووی سه یریان هه یه.

ته نانه ت ئه گه ر ئه و ئاره زووانه هیچ مانایه کیش به ژیا نیان نه به خـشـت. وهـ هـندـکـ جـری یاریکردن. بهـام ئه و ان هه رچـژـی لـده بینن. بـنـموونه: کاتـ مندایـکـ ده چـته نـوباخچه یه کی پـ له گو و گوـزاره وه، ئه و حه زده کات کام گوـپیان زـرجوان و سه رنج اکـشه، یا خود زـربه یان بقرتـنـت و لـبکاته وه. ئه رکی گه وره کانه، وهـ دایباب و خـزان که مندای به ئاگا بـننه وه له وهی نابـ گوـه کان لـبکاته وه. چونکه دیمه ن و بـن و به رامه ی باخچه که ونده بـت و ده شـوـت. بهـام ئه رکی گه وره کان هر ته نها له و ئامـژگارییه به زمانـکی ساده کـتایـ نایه ت، بهـکوله وه گرنگـترو پـبه ها ترئه وه یه که مندای فـری ئه وه بکرـت که گوـه کانی خـشبوـت

هاوش وەى گەورەكان. لە ھەر جەگەيەك بيا نيين، بيا نيار، ئى. چونكە گو ھەمەى جوانيە. كەبەو شەو ەيە گو ەمان لە دنيا بينى مندا نەخشانە، ئىدى ئەويش گو ەكانى خەشەوت و لە ھەر جەگەيەك بيا نيين دەيانيار، ئى.

نووسەرى كەتەبەكە باس لە بابەتەكى دىكەى گرنىگ دەكات كە ئەويش پەيوەندى مندا بەگەورەكانەو، كەزەر جار بە متمانەيان لادروست دەكات. نووسەر ئاماژە بەو دەكات كە نابەگەورەكان بە قسەو بەچوونى ئەفسانەيى و ناواقىعى مەشكى مندا ئا زبەكەن. ياخود نابەت بابەتەكيان بە بوروژەندەت كە لە ئەق و تواناى گەورەكان خەشيان بەدەرە چ جاي مندا. مندا ەمان ھەر تەنھا حەزناكەن گو ەيان لەگەورەكان بەت چى دە ەن، بەكو دەيانەوت بە پراكتىكىش بەيان بەسەلمەن، ئى.

دەنا باو ە بەقسەكانيان ناكەن. بەيە دە بەگەورەكان لەم وەو ە ھوشياربەن وشتەك نە ەن كە نەتوانن جەبەجەى بەكەن. چونكە ئەمە بەو ەى مندا لاواز دەكات و ئەو ەستەشيان لادروست دەكات كە ئەوانيش لە داھاتوودا قسەيەك بەكەن و نەتوانن بەسەلمەن. ياخود فەرى فريودان و درەكردن دەبن. دواجار نووسەرى كەتەبەكە جەخت لەو دەكاتەو كە دە بەدايان و باوكان لە ەموو تەمەنەكدا بەوشەو ەيە مامە ە لەگە مندا بەكەن، كە ئەو مەقەكى ئەم جەھانەيەو بەدەنيايەو ە تووشى خەشى و ناخەشيش دەبەت. لە ەستيدا ئەم كەتەبەيەكەكە لەكەتەبە ەرەگرنەكانى بوارى پەرورەدە. كە ئەمە دەرفەتمان نيە ەموو كەتەبەكە بەخو ەنەران بناسەن. گرنەى ئەو كەتەبە ەو ەدايە كە خەزانەكان و مامەستاكان و كەسانى بوارى پەرورەدەو بەگرە ەموو كەسەكىش بىخو ەنەتەو.

چونكە ئەمە ەميشە پەويستيمان بە پەرورەدەكردنەكى ەست و دروستى نەو ەكانمان ەيە. بەتايبەتى لە ژەرسايەى سيستەمەكى پەرورەدەيى لەوشەو ەيە كە ئەمە ەمانە. لەكەتەيدا دەست خەشانە لە ەرگە ەى كەتەبەكە كا (جەھاد محمد) دەكەم. ئەم كەتەبە گەرچى دەتوانم بەم لە يەك كاتدا كەتەبەكى پەرورەدەيى، دەرووناسى، فەلسەفەيە، بەم بە زمانەك ەرگە ەراو ە كە ئاسانە بەخو ەنەران بە گشتى بىخو ەنەو. ئەمەش دوو ەم كەتەبى پەرورەدەيى ئەم ەرگە ەيە دو ەى كەتەبى يەكەمى (پەداگگەكى ستەملەكراوان) كە مەو زمانە جوانە و ەرگە ەانە بە خەوشە دەيخو ەنەو...

* پەراو ەز / ناوى كەتەب (دەربارەى پەرورەدەكردن) / نووسىنى (بەرتە) اند

هسل/وه رگانی (جیهاد محمد) بکراوهی سهردهم_2018.

*ئهم بابته له ئێنا مهی (هاوو لاتی) ژماره (1809) ی ئێژی چوارشه ممه
2019-5-29 بکراوه تهوه.....

sadiqrwandze@yahoo.com